

משפט מינהלי ממשלה - מינויים בשירות הציבורי	הנחיות היועץ המשפטי לממשלה
ועדות בוחנים במכרזים לקבלת עובדים למשרות בשירות המדינה	תאריך: ו' אייר תשל"א, 1 מאי 1971 עדכון: יולי 2002 מאי 2006 מרץ 2013 מאי 2015 מספר הנחיה 1.1504 (21.859)

ועדות בוחנים במכרזים לקבלת עובדים למשרות בשירות המדינה

1. מטרת המכרז לקבלת עובד למשרה פלונית בשירות המדינה, בין על-פי הוראות חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט - 1959 (סעיפים 19, 20) לגבי מכרז חיצוני, ובין על-פי הוראות התקשי"ר לגבי מכרז פנימי, היא להביא למינויו של המועמד בעל הנתונים הטובים ביותר, תוך מתן הזדמנות שווה לכל המתמודדים. ועדת הבוחנים במכרז לקבלת עובדים (להלן: ועדת בוחנים) באה לשרת מגמות עיקריות אלו:

א) להשתית את הבחירה של מועמד למשרה פנויה על הידע והניסיון המצטברים של קבוצת אנשים, להבדיל מידע וניסיון של גורם מחליט יחיד;

ב) לבחור את המועמד על-ידי חלוקת ההכרעה, בין קבוצת אנשים, היינו על-ידי שחרור הפרט, המרכיב את הועדה, מהגבלות או התחייבויות, אשר עלולות לחול עליו, אם יידרש להחליט כיחיד, ולהביא להגברת השקיפות באמצעות הוספת נציג מחוץ למשרד במכרז פנימי, ונציג מחוץ לשירות המדינה במכרז חיצוני.

ג) לקבוע דפוסים של דרכי בחירה אשר מושתתים על כללי צדק טבעי והנעדריים תופעות של שרירות ומשוא פנים.

זאת ועוד, אל לו למי מחברי הוועדה לגבש, בטרם הופעת המועמדים בפניו ובדיקת נתוניהם המלאים, עמדה נחרצת, באשר להתאמתו או אי התאמתו של מי מהמועמדים למשרה. כמו כן, חבר ועדת הבוחנים לא יקבל הוראה באשר לזהות הגורם שיבחר במסגרת הוועדה. לכל מועמד צריך להיות, ככל האפשר, סיכוי שווה לשכנע את הוועדה בהתאמתו לתפקיד עליו הוא מתחרה, ועל כל אחד מחברי הוועדה לבחור במועמד הטוב ביותר, לפי שיקול דעתו ובהתאם לאינטרס הציבורי.

אין אנו מתעלמים מכך, כי בוועדות בוחנים למכרזים פנימיים ולעיתים אף למכרזים חיצוניים, יושבים באורח תדיר אנשים המכירים את המועמדים, לעתים היכרות רבת שנים. היכרות זו עשויה להיות כרוכה בהתרשמות קודמת, בהערכות ובידע אודות המתמודדים. אולם, גם אז,

על חברי הוועדה להשתדל ככל האפשר להשתחרר מדעות קדומות ולגשת להחלטה, כלשון בית-המשפט העליון, "בלב פתוח ובנפש חפצה".

2. ככלל, אין הכללים החלים על מכרז פנימי שונים מן הכללים החלים על מכרז חיצוני. העובדה שהמכרז הפנימי יסודו בתקשי"ר בלבד, בו בזמן שהמכרז החיצוני יסודו בחוק החרות אינה משנה את הנתון הבסיסי, היינו - כי מדובר על מכרז והלה חייב לשאת אופי כמתואר לעיל, גם אם הוא מושתת רק על תקנון פנימי.

השוני בין מכרז פנימי לבין מכרז חיצוני הוא בכך שההשתתפות במכרז הפנימי פתוחה בפני סוג מוגדר של אנשים בלבד; אך הכללים החלים על ניהולו זהים לאלה החלים על מכרז חיצוני המקום על-פי חוק שירות המדינה (מנויים), התשי"ט – 1959, בשינויים המחויבים. וראו לענין זה פסק דינו של השופט (כתוארו דאז) חשין בבג"ץ 3751/03 יוסי אילן נ' עיריית תל-אביב יפו, פ"ד נט(3) 817, 826 (להלן: פרשת אילן).

3. מקובל להבחין בין דעה קדומה לבין דעה מוקדמת. דעה קדומה היא דעה שאין סיכוי סביר כי תשתנה במהלך דיוני הוועדה, ועל כן יש בה כדי לפסול את החברות בוועדה. לעומת זאת, דעה מוקדמת על מועמד עשויה להשתנות, ועל כן אין בה כדי לפסול את החברות בוועדה. כך, לענין מכרז פנימי, נפסק, כי היכרות מוקדמת עם מועמדים, הערכה מוקדמת על מועמדים, ואף פגישות עם חברי ועדת מינויים וניסיון להשפיע עליהם, אין בהן כדי להביא בהכרח לפסילתו של המכרז. ההנחה היא שמידע מוקדם אינו יוצר דעה קדומה, ואינו סוגר את לבם של חברי הוועדה לשכנוע הדדי, להתרשמות מחודשת ולשקילה מחדש. ראו פרשת אילן, עמ' 833-830, וההפניות שם.

4. כך, אין לשתף בוועדת בוחנים אדם שהביע דעתו בכתב בשאלת התאמת המועמד לתפקיד עליו הוא מתחרה. כלל יסוד הוא שהוועדה חייבת להתנהל תוך מתן ביטוי נאות למגמות השונות המונחות ביסוד קיומה, כמבואר בסעיף 1 לעיל. במסגרת כללים אלה חשיבות רבה לא רק לכך שתיעשה בחירה צודקת ונכונה אלא גם שייראה שנעשתה בחירה כאמור. עם זאת, יודגש, כי הבעת דעה בעבר של חבר ועדה על מועמד, שנעשתה ללא זיקה להתמודדות על התפקיד הנדון בוועדה, אין בה כדי לפסול את החברות בוועדה.

5. עקרונות מרכזיים בעבודת ועדת הבוחנים הותוו בפרשת אילן. נפסק כי על חבר ועדת בוחנים לדווח לחברי הוועדה על כל נתון שיש בו כדי להשליך על ההחלטה של הוועדה, לרבות נתונים אישיים של חבר הוועדה העשויים להשפיע על החלטתו. כך למשל, באשר לקשרים אישיים או משפחתיים שיש לחבר עם המועמדים או עם מי מהם; על היכרות מוקדמת שיש לו עם מועמד או עם מועמדים; על פגישות שהיו לו עם מועמדים או עם נציגיהם; על ניסיונות שנעשו בידי גורמים שונים להשפיע, אם במישרין ואם בעקיפין, על החלטות הוועדה, ואף על המלצות מקצועיות לגבי מועמדים.

6. על הוועדה מוטלת חובה לרשום פרוטוקול אשר ישקף את עיקרי המידע שהובא לפנייה ואת ההחלטות שנתקבלו בעקבות אותו מידע. מובהר כי יש לדווח בפרוטוקול על עיקרי ההתרחשויות שהיו בוועדה, לרבות מידע הנמסר לוועדה כנדרש בידי חברי הוועדה, אך מבלי שהדבר יפגע בדיון החופשי בין חברי הוועדה בטרם מתגבשת החלטה סופית.

7. פרוטוקול הוועדה, בכפוף לחריגים המקובלים כגון פגיעה בצנעת הפרט וכיו"ב, יהיה פתוח לעיונם של כל המועמדים.

8. פרטים בנוגע להיקף חובת ההנמקה של ועדת הבחנים ואופן רישום הפרוטוקול ייקבעו על ידי נציבות שירות המדינה ויפורסמו בתקשי"ר.